

OBRAZ MUZUŁMANÓW, MUZUŁMANEK I ISLAMU W POLSKICH MEDIACH

Raport podsumowujący
analizy przekazów medialnych

za maj 2023

Dofinansowane przez
Unię Europejską

OBRAZ MUŻULMANÓW, MUŻULMANEK I ISLAMU W POLSKICH MEDIACH

Raport podsumowujący analizy przekazów medialnych
za maj 2023

AUTOR: **Anita Kwiatkowska**

REDAKCJA: **Filip A. Gołębiwski**

WSPÓŁPRACA: **Adriana Szaposznikow, Anna Klocek, Adrianna Lasinkiewicz, Agnieszka Ptasik, Piotr Rączkowiak, Karolina Sieradzan**

OPRACOWANIE GRAFICZNE I ŁAMANIE KOMPUTEROWE: **Ewa Górską**

AUTOR ZDJĘCIA NA OKŁADCE: **DR.V.BALAGOPAL z Pexels**

© **Filip Gołębiwski, Anita Kwiatkowska, 2023**

© **Instytut Dyskursu i Dialogu, 2023**

ISBN 978-83-67941-14-3

Publikacja wydana jedynie w wersji cyfrowej do pobrania w PDF

Publikacja udostępniona jest na licencji

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 4.0 (CC BY-NC-ND)

Raport powstał w ramach projektu **“Let’s Empower, Participate and Teach each other to Hype Empathy: Challenging discourse about Islam and Muslims in Poland”**, realizowanego w ramach Citizens, Equality, Rights and Values Programme (CERV).

Projekt finansowany przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie należą wyłącznie do autora(ów) i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Komisji Europejskiej. Ani Unia Europejska, ani Komisja nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Praca naukowa opublikowana w ramach projektu międzynarodowego współfinansowanego ze środków programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pn. „PMW” w latach 2022-2023; umowa nr 5245/GRANT KE/2022/2

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	4
Informacje o zbadanych materiałach	5
Tematyka badanych materiałów.....	7
Islam jako temat wpisu na portalu społecznościowym.....	7
Forma występowania islamu jako tematu materiału medialnego.....	8
Inny główny temat analizowanego materiału.....	11
Islam w negatywnych przedstawieniach graficznych.....	13
Islam w negatywnych słownych określeniach.....	14
Negatywne nastawianie odbiorcy względem islamu.....	17
Zmiana nastawienia odbiorcy.....	21
Dobre praktyki.....	23
Spis tabel i wykresów.....	24

WPROWADZENIE

Celem prowadzonego monitoringu mediów było zbadanie dyskursu medialnego na temat islamu, muzułmanów i muzułmanek w Polsce wraz z wychwyceniem przejawów islamofobii.

Do selekcji materiału badawczego zastosowano celowy dobór próby: materiały pochodziły z polskich portali społecznościowych, dotyczyły ww. tematyki, a opublikowano je między 1 a 31 maja 2023 roku. Wyselekcjonowane materiały następnie poddane były tzw. kodowaniu, czyli ujednoliceniu opisu według przyjętych kategorii w kluczu kodowym. Badanie prowadzone było metodą analizy zawartości, narracji oraz analizą dyskursu.

Opisywane kategorie badawcze związane były przede wszystkim z:

- opisem podstawowych parametrów tekstu (m.in. data, miejsce publikacji artykułu),
- ogólną tematyką tekstu (wyodrębnienie tematyki głównej i tematów pobocznych),
- opisem graficznych elementów materiału obraźliwych, krzywdzących lub upraszczających przedstawienie islamu, muzułmanów, muzułmanek, osób pochodzenia arabskiego,
- opisem słownych elementów materiału obraźliwych, krzywdzących lub upraszczających przedstawienie islamu, muzułmanów, muzułmanek, osób pochodzenia arabskiego,
- opisem słownych elementów materiału, które mogą negatywnie nastawiać odbiorcę względem badanej grupy,
- opisem dobrych praktyk względem przedstawienia islamu, muzułmanów, muzułmanek, osób pochodzenia arabskiego.

INFORMACJE O ZBADANYCH MATERIAŁACH

Badanie obrazu muzułmanek, muzułmanów i islamu na polskich portalach społecznościowych w maju 2023 roku oparto o 41 materiałów. Zasięg badania objął trzy różne portale: Facebook, Twitter i Instagram.

Najwięcej analizowanych materiałów pochodziło z Twittera (aktualnie: X) – 34 wpisów. W bazie badania znalazło się także 6 wpisów z Facebooka i 1 z Instagrama.

Tabela 1. Spis zbadanych materiałów w maju 2023

Tytuł medialny	Data publikacji	Link do analizowanego materiału
Twitter	11.05.2023	https://twitter.com/LukaszBok/status/1656683600270577666
Facebook	11.05.2023	https://www.facebook.com/629618143843253/posts/poinformowa%C5%82a-swojego-prze%C5%82o%C5%BConego-%C5%BCe-ma-zamiar-nosi%C4%87-w-pracy-chust%C4%99-muzu%C5%82ma%C5%84sk%C4%85/2614761908662190/
Twitter	11.05.2023	https://twitter.com/OnetWiadomosci/status/1656631008547209217
Twitter	11.05.2023	https://twitter.com/lis_tomasz/status/1656579121307176961
Twitter	12.05.2023	https://twitter.com/marykuch12/status/1657076890203480076
Twitter	12.05.2023	https://twitter.com/LukaszBok/status/1656959468381372416
Twitter	12.05.2023	https://twitter.com/Piechocinski/status/1643500730806943745
Twitter	13.05.2023	https://twitter.com/wszewko/status/1643512030928805890
Twitter	13.05.2023	https://twitter.com/rzeczpospolita/status/1657310220941512706
Twitter	13.05.2023	https://twitter.com/wszewko/status/1657152137510498305
Twitter	13.05.2023	https://twitter.com/LukaszBok/status/1657323579099234304
Twitter	13.05.2023	https://twitter.com/DominikSerwacki/status/1657207200484401153
Twitter	13.05.2023	https://twitter.com/LukaszBok/status/1657444732337811456
Twitter	13.05.2023	https://twitter.com/PabloMoralesPL/status/1657281298178662402
Twitter	13.05.2023	https://twitter.com/wszewko/status/1657411290199998465
Twitter	13.05.2023	https://twitter.com/delestoile/status/1657256705334321152
Twitter	14.05.2023	https://twitter.com/WarNewsPL1/status/1657840717102821376
Twitter	14.05.2023	https://twitter.com/czlowiek__bobr/status/1657613195647787009
Twitter	14.05.2023	https://twitter.com/delestoile/status/1657833806651445248
Twitter	15.05.2023	https://twitter.com/JarekWitkowski7/status/1657871342685790208
Twitter	15.05.2023	https://twitter.com/wszewko/status/1658122730741301248
Twitter	16.05.2023	https://twitter.com/tygodnik/status/1658405688245211137
Twitter	16.05.2023	https://twitter.com/DrabinskiAriel/status/1658437336202346496
Facebook	16.05.2023	https://www.facebook.com/435434725387158/posts/568810792049550

INFORMACJE O ZEBRANYCH MATERIAŁACH

Tytuł medialny	Data publikacji	Link do analizowanego materiału
Twitter	16.05.2023	https://twitter.com/NKonfederacja/status/1658514295045476352
Instagram	17.05.2023	https://www.instagram.com/p/CsWu5tvoUBz/
Twitter	17.05.2023	https://twitter.com/JacekPiekara/status/1658768862270173189
Facebook	18.05.2023	https://www.facebook.com/182461845098181/posts/6635941676416800/
Twitter	18.05.2023	https://twitter.com/Florian_Vienna/status/1659501366018994176
Twitter	19.05.2023	https://twitter.com/tvp_info/status/1659590566986891267
Twitter	19.05.2023	https://twitter.com/ekaip/status/1659665228429398016
Twitter	19.05.2023	https://twitter.com/Gosc_Niedzielny/status/1659553744978149377
Twitter	20.05.2023	https://twitter.com/rafalhubert/status/1659983229942734849
Twitter	20.05.2023	https://twitter.com/czlowiek_bobr/status/1660001736877113351
Facebook	21.05.2023	https://www.facebook.com/615216840654170/posts/640433548132499
Facebook	22.05.2023	https://www.facebook.com/236339862384004/posts/265867899431200
Twitter	22.05.2023	https://twitter.com/WitoldRPL/status/1660688087981146121
Twitter	25.05.2023	https://twitter.com/WitoldRPL/status/1661609458718351370
Twitter	25.05.2023	https://twitter.com/acosta_re_nata/status/1661814204637036544
Facebook	27.05.2023	https://www.facebook.com/478976472225458/posts/6070237306432652/
Twitter	29.05.2023	https://twitter.com/wjakobik/status/1663200634508541954
Twitter	29.05.2023	https://twitter.com/KapitanLisowski/status/1663226867015376896

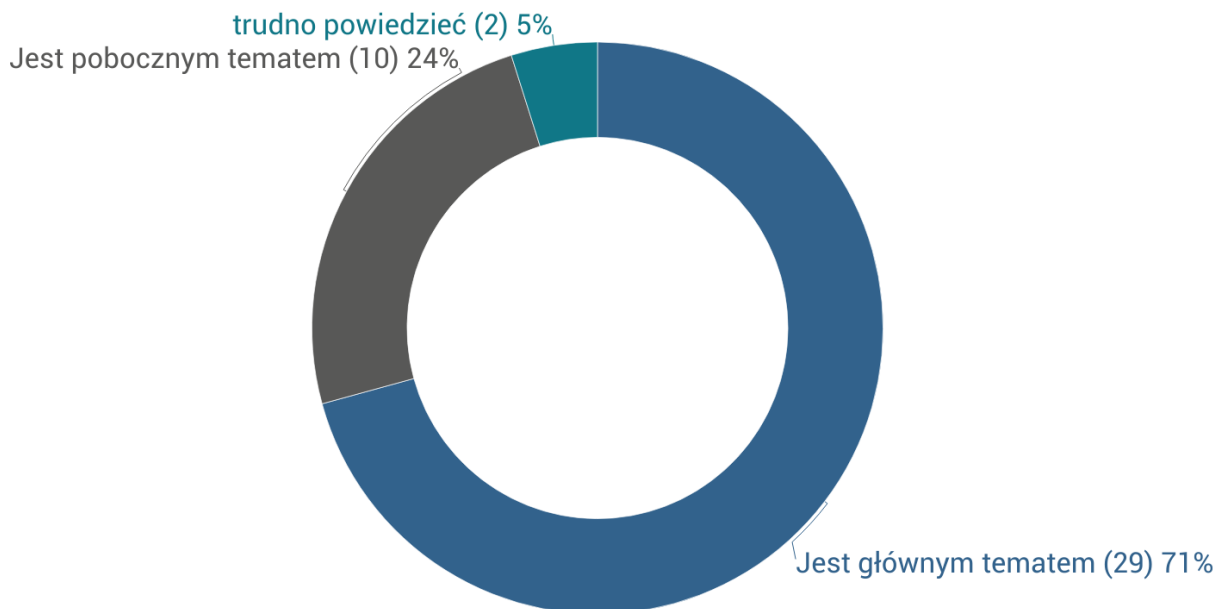
TEMATYKA BADANYCH MATERIAŁÓW

ISLAM JAKO TEMAT WPISU NA PORTALU SPOŁECZNOŚCIOWYM

Poddane analizie materiały przebadano pod względem ogólnej tematykacji. W 71 proc. zbadanych wpisów islam (oraz tematyka związana z muzułmanami, muzułmankami i/lub osobami pochodzenia arabskiego) był ich głównym tematem, co oznacza, że w większości dotyczył tej właśnie tematyki. Natomiast pozostałe 24 proc. stanowiły przekazy, w których islam był tematem pobocznym, a więc pojawiał się przy okazji omawiania innych tematów.

Wykres 1. Islam jako temat wpisu na portalu społecznościowym – rozkład badanych materiałów

Źródło: opracowanie własne (N=41).

W przypadku dwóch wpisów (5 proc.) temat islamu był poruszony w dosłownie jednym, bądź kilku słowach, marginalnie odnoszących się do całości przekazu. Zakwalifikowano je jako „Trudno powiedzieć” i nie wzięto pod uwagę przy opisywaniu tematykacji materiałów.

FORMA WYSTĘPOWANIA ISLAMU JAKO TEMATU MATERIAŁU MEDIALNEGO

Opisując formę występowania islamu jako tematu głównego badanego materiału, wyodrębniono cztery kategorie:

- „Zaprezentowana została historia konkretnej osoby/osób wyznania muzułmańskiego lub/i pochodzenia arabskiego”;
- „Islam jest omawiany jako religia/kultura”;
- „Omawiane jest potencjalne zagrożenie terrorystyczne ze strony krajów islamu i wyznawców islamu”;
- „Omawiane jest jakieś bieżące wydarzenie z udziałem osób pochodzenia arabskiego/muzułmanów”.

Były to najczęstsze tematy, które ujawniały główne tendencje opisywania islamu i badanych grup przez media w Polsce. W razie wystąpienia innych, materiał kodowano w dodatkowej kategorii – „Inna forma (wpisz jaka)” – gdzie pojawiała się możliwość samodzielnego wpisania formy.

W ten sposób 29 materiałów, których główny temat związany był z islamem i/lub społecznością arabską oraz 2 materiały zakwalifikowane jako „Trudno powiedzieć” przyporządkowano 39 razy (materiały mogły zawierać więcej niż jedną formę) do dziewięciu kategorii, co oznacza, że część zbadanych materiałów dotyczyła dwóch lub trzech różnych tematów jednocześnie.

Wykres 2. Forma występowania islamu jako tematu materiału medialnego – rozkład badanych materiałów

Zródło: opracowanie własne.

Większość zbadanych wpisów omawiała jakieś bieżące wydarzenie z udziałem osób pochodzenia arabskiego/muzułmanów (19 materiałów). Poruszano także wątki z trzech pozostałych kategorii: Islam jest omawiany jako religia/kultura (9 materiałów), Omawiane jest potencjalne zagrożenie terrorystyczne ze strony krajów islamu i wyznawców islamu (7 materiałów), Zaprezentowana została historia konkretnej osoby/osób wyznania muzułmańskiego lub/i pochodzenia arabskiego (4 materiały).

Wiele z tych wpisów dotyczyło bieżących wydarzeń z udziałem osób pochodzenia arabskiego i/lub muzułmanów dotyczących – głównie organizacji Palestyński Dżihad i konfliktu izraelsko-palestyńskiego:

- *Wspierany przez Iran Palestyński Dżihad od co najmniej kilku lat w swoim arsenale ma pociski przekraczające zasięg 70 kilometrów, czyli mogące razić Tel Awiw.* (<https://twitter.com/LukaszBok/status/1656683600270577666>);
- *Izrael przekazał Egiptowi, że wstrzymuje rozmowy na temat zawieszenia broni po wystrzeleniu przez Palestyński Dżihad rakiet w kierunku Jerozolimy. Spodziewane jest nasilenie nalotów (w ostatnich godzinach ich intensywność zmalała).* (<https://twitter.com/LukaszBok/status/1656959468381372416>);
- *Bez zawieszenia broni. Palestyński Dżihad oświadcza, że w świetle izraelskich ataków wznawia ostrzał rakietowy izraelskich miast. Izrael kontynuuje ataki na cele związane z PjJ.* (<https://twitter.com/LukaszBok/status/1657323579099234304>);
- *Islamski Dżihad nie ma zdolności, aby wystrzelić 1000 rakiet w tak krótkim odstępie czasowym. Izraelska armia zaznacza, że Hamas nie bierze udziału, bo nie chce z nim konfrontacji.* (<https://twitter.com/DominikSerwacki/status/1657207200484401153>);
- *Ważne! Wstępne doniesienia, że Izrael i Palestyński Dżihad zgodzili się na zawieszenie broni.* (<https://twitter.com/LukaszBok/status/1657444732337811456>);
- *W ostatnich dniach izraelskie siły bezpieczeństwa podczas operacji w Strefie Gazy i wyeliminowały wszystkich najwyższych przywódców radykalnej palestyńskiej grupy "Islamski Dżihad" - premier Izraela Netanjahu* (<https://twitter.com/WarNewsPL1/status/1657840717102821376>).

Omawianie potencjalnego zagrożenia terrorystycznego ze strony krajów islamu i wyznawców islamu na tle bieżących wydarzeń wystąpiło m.in. we wpisach:

- *Państwo Islamskie wyznaczyło nowego wroga. "Uczyń ich wojny krwawymi"* (<https://twitter.com/OnetWiadomosci/status/1656631008547209217>);
- *Pakistan. Aktualne: „Pozostali terroryści w kompleksie Qilla Saifullah FC wzięli kobiety i dzieci jako zakładników. 3 terrorystów zabitych, 3 pozostało.” Zginęło 16 żołnierzy, 40 rannych.* (<https://twitter.com/wszewko/status/1657152137510498305>);
- *Masakra Jezydów rozpoczęta przez Państwo Islamskie w 2014 r. może mieć tylko jedną*

nazwę – ludobójstwo. W obozach dla uchodźców na terenie irackiego Kurdystanu autorzy przeprowadzili rozmowy z ponad setką osób, które przeżyły tę masakrę. <https://ksiegarnia.nowakonfederacja.pl/produkt/fabryka-terrorystow/> (<https://twitter.com/NKonfederacja/status/1658514295045476352>).

W kontekście Islamu jako religii/kultury warto przytoczyć kilka wpisów takich, jak:

- *Chciałem zauważyć że sformułowanie “ubrana w hidżab” ma tyle sensu co “ubrana w czapkę”. (https://twitter.com/czlowiek_bobr/status/1657613195647787009);*
- *Nie będzie, islam przestaje być “modny” wśród młodych nawet na Bliskim Wschodzie. (<https://twitter.com/DrabinskiAriel/status/1658437336202346496>);*
- *To wyjątkowy cmentarz i unikatowa świątynia na wschodniej granicy Polski (<https://www.facebook.com/182461845098181/posts/6635941676416800/>);*
- *Na jednym ze szczytów Góry Oliwnej stoi meczet Wniebowstąpienia. Co roku sprawowana jest w nim Eucharystia. Jaka jest historia tego miejsca i jego budowli? (<https://www.facebook.com/615216840654170/posts/640433548132499>).*

Zaprezentowanie historii konkretnej osoby/osób wyznania muzułmańskiego lub/i pochodzenia arabskiego pojawiło się np. w dwóch facebookowych wpisach:

- *“Nam się wydaje, że kobieta w tym świecie islamu nie może absolutnie niczego. Tak się składa, że każda z moich bohaterek miała naprawdę bardzo dużo do powiedzenia” (<https://www.facebook.com/478976472225458/posts/6070237306432652/>);*
- *Arabska saga budzi emocje i wciąga czytelniczki już od wielu lat. Te orientalne powieści z arabskiego świata można czytać samodzielnie, lub jako całość, a Arabska ofiara jest już 16stą z kolei. Kobiety nie mają łatwego życia i autorka doskonale to nam ukazuje na przykładzie bohaterek z rodu Goldmanów i Salimich. Jakie trudy i radości tym razem przed nimi? Premiera była wczoraj, więc mamy możliwość już to sprawdzić. Jak zwykle spodziewam się emocji. Autorka za każdym razem zaskakuje mnie nie tylko rozwojem wypadków, ale także kulturą i zwyczajami z arabskich krajów, które tak wielce się różnią od tych naszych. Interesuje was życie kobiet wśród muzułmanów (<https://www.facebook.com/478976472225458/posts/6070237306432652/>).*

INNY GŁÓWNY TEMAT ANALIZOWANEGO MATERIAŁU

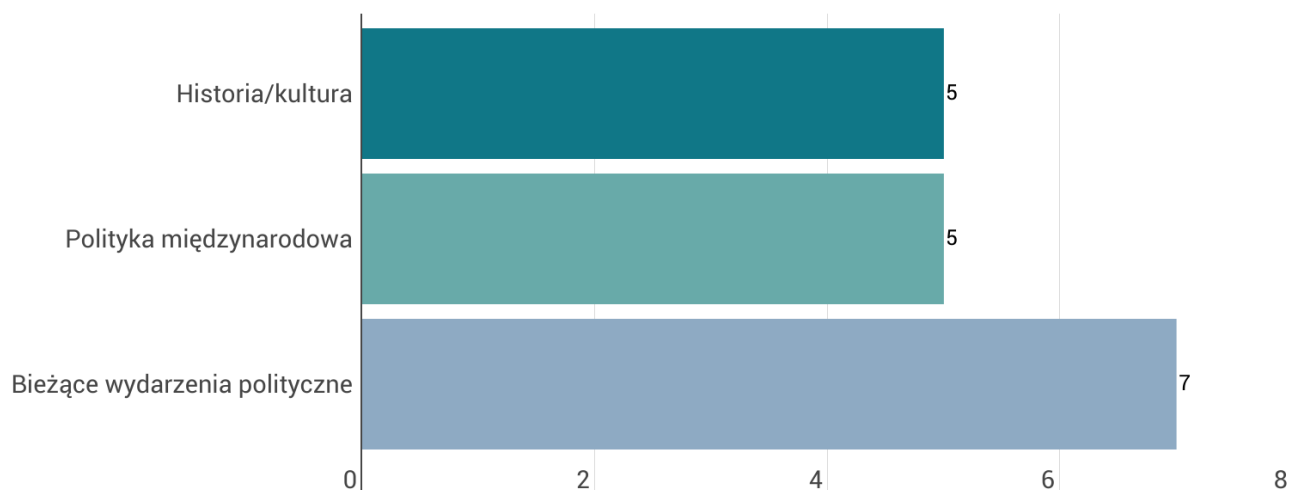
Jeśli islam stanowił temat poboczny materiału, to określano kategorię tematu głównego spośród niżej wymienionych:

- Bieżące wydarzenia polityczne;
- Kryzys przy granicy z Białorusią;
- Bieżące wydarzenie nagłe (wypadek/tragedia/katastrofa/atak terrorystyczny, itp.);
- Historia/kultura;
- Religie;
- Polityka międzynarodowa;
- Ogólne kwestie imigracyjne/uchodźcze.

Były to najczęstsze grupy tematyczne, przy których opisywano islam, muzułmanów/-ki i osoby pochodzenia arabskiego. W razie wystąpienia innych, wpis kodowano w dodatkowej kategorii – „Inne tematy (wpisz jakie)” – gdzie pojawiała się możliwość samodzielnego określenia tematu.

W ten sposób 10 materiałów, których poboczny temat związany był z islamem i społecznością arabską oraz 2 materiały zakwalifikowane jako „Trudno powiedzieć” przyporządkowano 17 razy (materiały mogły zawierać więcej niż jedną formę) do trzech unikatowych kategorii.

Wykres 3. Inne główne tematy badanych materiałów

Źródło: opracowanie własne.

W maju 2023 tematyka badanych materiałów o charakterze pobocznym w stosunku do islamu lub muzułmanów i/lub osób pochodzenia arabskiego dotyczyła głównie bieżących wydarzeń politycznych na tle polityki międzynarodowej, w tym m.in.:

- *Zelenski do liderów Ligi Państw Arabskich: większość represjonowanych na okupowanym Krymie to muzułmanie.* <https://gosc.pl/doc/8279483.Zelenski-do-liderow-Ligi-Panstw-Arabskich-wiekszosc> (https://twitter.com/Gosc_Niedzielny/status/1659553744978149377);

- *Izraelskie media: Islamski Dżihad użył dziś po raz pierwszy pocisku Badr 3,* (<https://twitter.com/wszewko/status/1657411290199998465>);

- *W 2016 zerwaliśmy zamówienie na Caracale. W 2021 Caracale zamówili Arabowie z ZEA. Siemoniaki, Budki, Tuski i inne przegrywy kompetencyjne krzyczeli: "patrzcie, wy zerwaliście kontrakt, a wszyscy inni kupują Caracale!" ZEA właśnie zerwały kontrakt:* (<https://twitter.com/marykuch12/status/1657076890203480076>);

- *Jak tam prywatyzacja LOTOSU? Arabowie odpalili "podzielowania"?* (<https://twitter.com/PabloMoralesPL/status/1657281298178662402>);

- *Wczoraj miałem przyjemność wziąć udział w panelu dot. Morza Czarnego, gdzie NATO musi zwiększyć swoją obecność. Konwencja z Montreux to nie Biblia czy Koran, a poza tym implementacja art. 21 przez TR nie była konieczna (a jedynie art. 19). Konieczna jest presja albo inne rozw.* (<https://twitter.com/WitoldRPL/status/1661609458718351370>).

Należy również zwrócić uwagę na materiały, które dotyczyły kategorii historia/kultura np.:

- *Sohrab Ahmari, znany amerykański dziennikarz, muzułmanin urodzony w Iranie, który popadł w ateizm, a wiarę katolicką odkrył dopiero w Stanach. Ahmari wśród swoich największych inspiracji wymieniał właśnie ojca Kolbego...* (<https://www.facebook.com/435434725387158/posts/568810792049550>);

- *Dziś, w czwartek, 18.IV na Górze Oliwnej meczet staje na jeden dzień Kościołem, by mogła być w nim celebrowana nasza UROCZYSTOŚĆ WNIĘBOWSTAPIENIA. W PL przeniesiona na najbliższą niedzielę.* (https://twitter.com/Florian_Vienna/status/1659501366018994176).

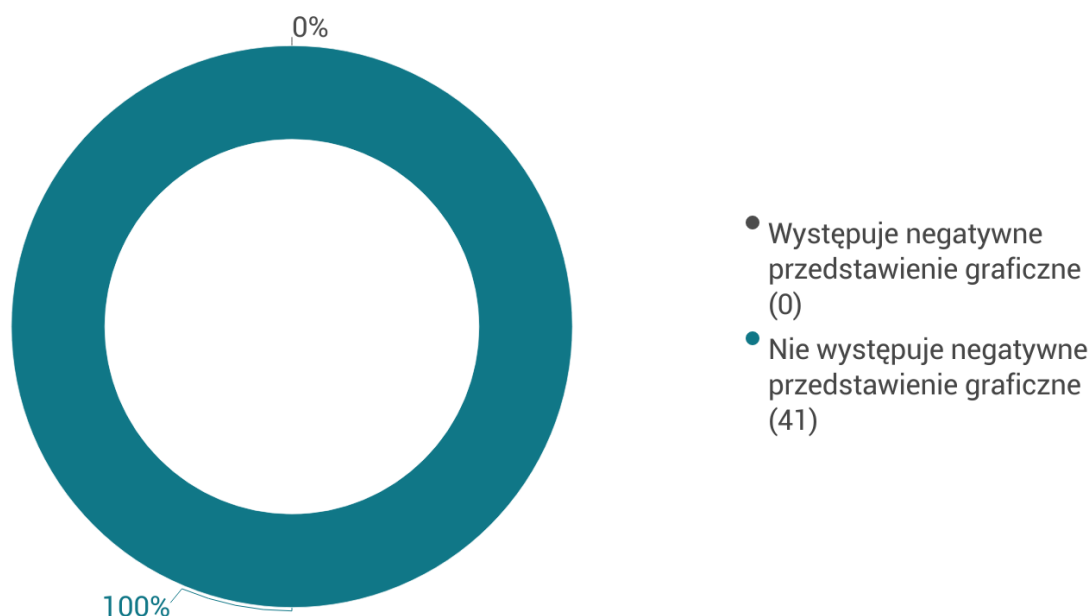
ISLAM W NEGATYWNYCH PRZEDSTAWIENIACH GRAFICZNYCH

Analizując „czy w materiale pojawiają się jakiegokolwiek obraźliwe, krzywdzące lub upraszczające przedstawienia graficzne islamu, muzułmanów czy osób pochodzenia arabskiego”, odpowiedź twierdząca nie wystąpiła w żadnym z badanych wpisów.

Pod uwagę brano zdjęcia, grafiki, rysunki, gif-y, filmiki i odwołania do nich w mediach społecznościowych, itp., którymi dany materiał został opatrzony. W przypadku wychwycenia takiej medialnej nieprawidłowości zbierano materiał wizualny, opisywano sytuację dlaczego było to obraźliwe, krzywdzące lub upraszczające, a także określano wobec kogo ją zastosowano.

Wykres 4. Islam w negatywnych przedstawieniach graficznych – rozkład badanych materiałów

Źródło: opracowanie własne (N=41).

ISLAM W NEGATYWNYCH SŁOWNYCH OKREŚLENIACH

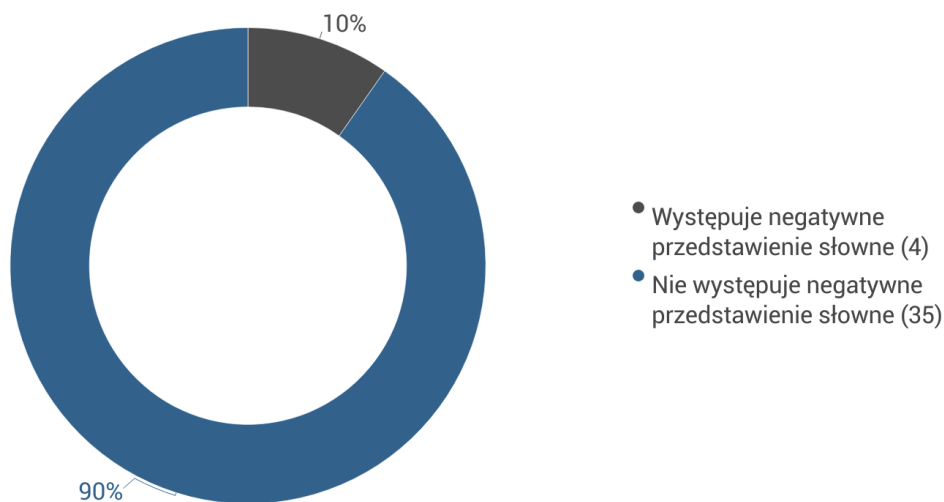
Przy analizie tego zagadnienia brano pod uwagę słowne sformułowania, którymi dany materiał został opatrzony (w tytułach, śródtytułach, leadach czy korpusie artykułu). W przypadku wychwycenia takiej medialnej nieprawidłowości opisywano sytuację dlaczego było to obraźliwe, krzywdzące lub upraszczające oraz określano wobec kogo/czego ją zastosowano:

- Konkretnej osoby wyznania muzułmańskiego i/lub pochodzenia arabskiego;
- Grupy osób wyznania muzułmańskiego i/lub pochodzenia arabskiego;
- Islamu jako całości;
- Kraju arabskiego/islamskiego;
- Konkretnego podmiotu (firmy, organizacji, instytucji, meczetu itp.) arabskiego/muzułmańskiego.

Były to najczęstsze osoby/podmioty, wobec których ujawniały główne tendencje opisywania islamu i badanych grup przez media w Polsce. W razie wystąpienia innych, materiał kodowano w dodatkowej kategorii – „Inne (wpisz jakie:)” – gdzie pojawiała się możliwość samodzielnego wpisania formy.

Analizując „czy w materiale pojawiają się jakiegokolwiek obraźliwe, krzywdzące lub upraszczające słowne określenia wobec islamu, muzułmanów czy osób pochodzenia arabskiego”, odpowiedź twierdząca wystąpiła w czterech z badanych materiałów (10 proc.).

Wykres 5. Islam w negatywnych słownych określeniach – rozkład badanych materiałów

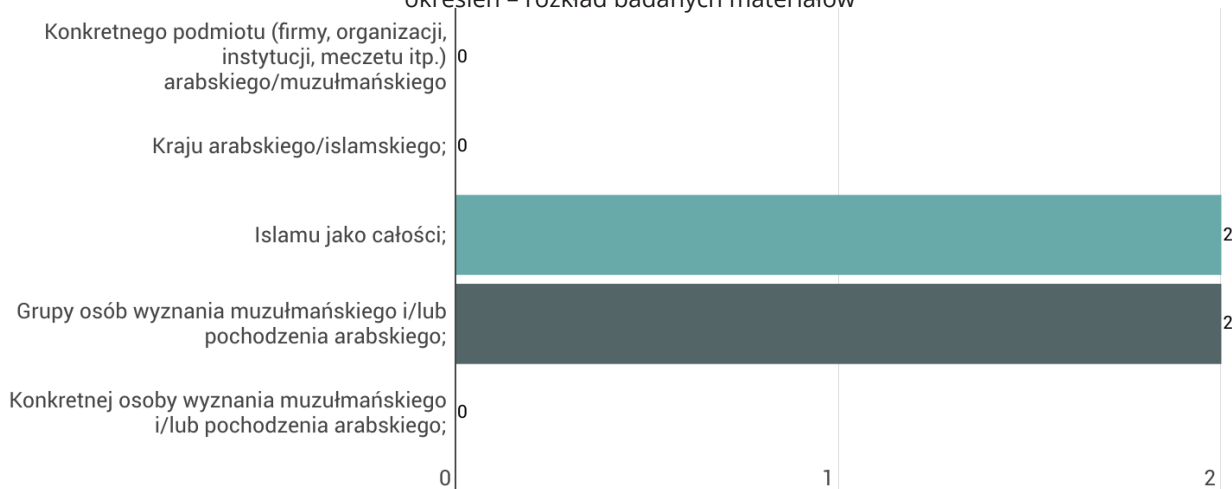

Źródło: opracowanie własne (N=41).

ISLAM W NEGATYWNYCH SŁOWNYCH OKREŚLENIACH

Negatywne przedstawienia odnotowano na Twitterze we wpisach prywatnych profili, gdzie w dwóch materiałach islam był tematem głównym oraz po jednym – tematem pobocznym i „Trudno powiedzieć”. Omawiano w nich jakieś bieżące wydarzenie z udziałem osób pochodzenia arabskiego i/lub muzułmanów lub omawiano islam jako religię czy kulturę. Słowne negatywne określenia dotyczyły „Islam jako całości” oraz „Grupy osób wyznania muzułmańskiego i /lub pochodzenia arabskiego”.

Wykres 6. Osoba/grupa/podmiot, wobec której użyto negatywnych słownych określeń – rozkład badanych materiałów

Źródło: opracowanie własne.

Pierwszym z takich materiałów było przytoczenie „Alfabetu dla dużych dzieci” – zarówno w formie grafiki, jak i częściowo również w formie tekstowej, w którym pada zdanie „Arab też jest pies na ciało” (<https://twitter.com/JarekWitkowski7/status/1657871342685790208>). Wpis pozbawiony jest komentarza autora, brak przesłanek co do intencji, więc wydzwięk takiego sformułowania należy uznać za stereotypowe i krzywdzące.

Swoją stanowczą opinię, co do różnych polaryzujących wątków, wygłoszono we wpisie (<https://twitter.com/JacekPiekara/status/1658768862270173189>):

„Obchodzi mnie, że progresywna cenzura coraz więcej kwestii uważa za „myślzbrodnię”.

A prawda jest taka że:

-płci są dwie

-żaden trans-kastrat nie stanie się kobietą

-otyłość zabija

-emigranci z Azji i Afryki są odpowiedzialni za wzrost przestępczości

-islam to nietolerancja

itp”

Dwa ostatnie podpunkty, a w szczególności „islam to nietolerancja” jest krzywdzącym uogólnieniem.

Krótkim wpisem było także upraszczające stwierdzenie: „islam przestaje być „modny”

wśród młodych nawet na Bliskim Wschodzie” (<https://twitter.com/DrabinskiAriel/status/1658437336202346496>).

Ostatni z badanych wpisów zawierał określenia uogólniające i negatywnie nacechowane (<https://twitter.com/WitoldRPL/status/1660688087981146121>):

„Erdogan wyprzedaje Turcję Arabom a połowa Turków, zwłaszcza najbiedniejsi, na niego głośuje a potem wkurzają się na to jak u nich szaleją Arabowie. To jest to imperium Sultana którym głupcy (również w Polsce) się zachwycają”.

Określenie „szaleją Arabowie” z powyższego wpisu czy „Bogaci Arabowie bawią się w klubie nocny (...) Przeciętny Turek, ledwo wiąże koniec z końcem” z podlinkowanego wpisu łączą słowo „Arab” z zachowaniami negatywnymi, co stereotypowo i nagminnie powtarza się w przestrzeni medialnej.

NEGATYWNE NASTAWIANIE ODBIORCY WZGLĘDEM ISLAMU

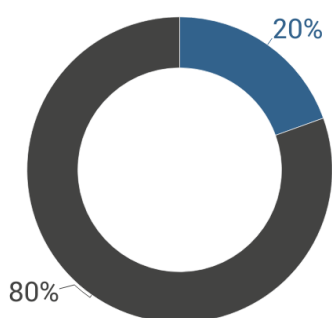
Analizując „czy w materiale pojawiają się jakiegokolwiek słowne określenia/sformułowania islamu/muzułmanów/osób pochodzenia arabskiego, które mogą negatywnie nastawiać odbiorcę względem tej grupy”, odpowiedź twierdząca wystąpiła w ośmiu materiałach, co stanowiło 20 proc. badanych materiałów.

Pod uwagę brano słowne sformułowania, którymi dany materiał został opatrzony (. W przypadku wychwycenia takiej medialnej nieprawidłowości cytowano określenie/sformułowanie słowne, które może negatywnie nastawiać oraz opisywano sytuację dlaczego nastawiało ono negatywnie. Określano również wobec kogo/czego ją zastosowano:

- Konkretnej osoby wyznania muzułmańskiego i/lub pochodzenia arabskiego;
- Grupy osób wyznania muzułmańskiego i/lub pochodzenia arabskiego;
- Islamu jako całości;
- Kraju arabskiego/islamskiego;
- Konkretnego podmiotu (firmy, organizacji, instytucji, meczetu itp.) arabskiego/muzułmańskiego.

Były to najczęstsze osoby/podmioty, wobec których ujawniały główne tendencje opisywania islamu i badanych grup przez media w Polsce. W razie wystąpienia innych, materiał kodowano w dodatkowej kategorii – „Inne (wpisz jakie:)” – gdzie pojawiała się możliwość samodzielnego wpisania formy.

Wykres 7. Islam w negatywnych słownych określeniach nastawiających przeciwko tej grupie – rozkład badanych materiałów

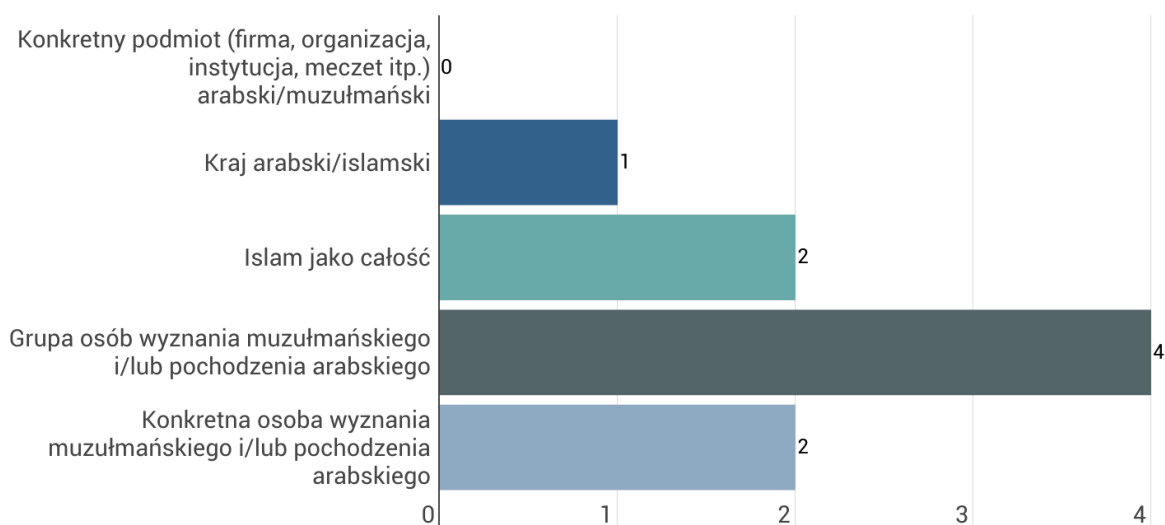
- Występuje negatywne przedstawienie słowne nastawiające przeciwko tej grupie (8)
- Nie występuje negatywne przedstawienie słowne nastawiające przeciwko tej grupie (33)

Źródło: opracowanie własne (N=41).

NEGATYWNE NASTAWIENIE ODBIORCY WZGLĘDEM ISLAMU

Negatywne przedstawienia wystąpiły na ośmiu różnych kontaktach na Twitterze. W jednym z badanych wpisów tematyka wpisu została zaklasyfikowana jako poboczna. W pozostałych siedmiu materiałach islam był tematem głównym materiału, gdzie głównie omawiano jakieś bieżące wydarzenie z udziałem osób pochodzenia arabskiego i/lub muzułmanów.

Wykres 8. Osoba/grupa/podmiot, wobec której użyto negatywnych słownych określeń nastawiających przeciwko tej grupie – rozkład badanych materiałów

Źródło: opracowanie własne.

Negatywne określenia słowne nastawiające przeciwko badanej grupie odnotowano 9 razy w czterech kategoriach. W najwyższym stopniu dotyczyły one grupy osób wyznania muzułmańskiego i/lub pochodzenia arabskiego (4 razy). Ponadto po dwa razy odnotowano wpisy nastawiające przeciwko konkretnej osobie wyznania muzułmańskiego i/lub pochodzenia arabskiego czy Islamowi jako całości, a jeden raz – przeciwko krajowi arabskiemu/islamskiemu.

Poniżej zamieszczono tabelę, która przytacza określenia/sformułowania, które mogą negatywnie nastawiać oraz opis zauważonego problemu (Tabela 2).

Tabela 2. Spis negatywnych określeń, nastawiających przeciwko badanej grupie

Link do analizowanego materiału	Określenie/sformułowanie słowne (cytat)	Wobec kogo/czego je zastosowano?	Opis kontekstu określenia/sformułowania
https://twitter.com/OnetWiadomosci/status/1656631008547209217	Państwo Islamskie wyznaczyło nowego wroga. "Uczyń ich wojny krwawymi"	Kraj arabski/islamski	Informacyjnie zacytowano w poście fragment, który odnosi się do słów ISIS.

NEGATYWNE NASTAWIENIE ODBIORCY WZGLĘDEM ISLAMU

Link do analizowanego materiału	Określenie/sformułowanie słowne (cytat)	Wobec kogo/czego je zastosowano?	Opis kontekstu określenia/sformułowania
https://twitter.com/lis_tomasz/status/1656579121307176961	A potem terroryści się dziwią, że akcja wywołuje reakcje.	Grupy osób wyznania muzułmańskiego/pochodzenia arabskiego	Opinia wobec wystrzelenia 400 rakiet na osiedla w Izraelu ze Strefy Gazy. Palestyńczycy zostali tutaj jednoznacznie nazwani terrorystami. Wpis odwołuje się także do przeszłych działań terrorystycznych.
https://twitter.com/1972tomek/status/1657504444102131715	Jak muzułmanie wezmą się za elgiebetę to nie będzie miło.	Islam jako całości	Wyrażenie opinii na tle (udostępnionego wpisu o) sytuacji w Belgii w mieście Gandawa, gdzie uczniowie szkoły średniej musieli uciekać, ponieważ muzułmańska młodzież pluła na uczniów i flagę krzyczącą "Alluhu Akbar". Takie sytuacje utrwalają u odbiorców stereotypowy wizerunek osoby wyznania islamskiego i wzbudzają strach u konkretnej z mniejszości.
https://twitter.com/delestoile/status/1657833806651445248	"Spalę was wszystkich, poderżnę wam gardła. Ciebie i twoją matkę zgwałcę, bo mam do tego prawo." Radykalny islamista z Dijon molestował nieletnią, która nie chciała za niego wyjść i jej rodzinę. Ojciec nieletniej: "Islam to nie to". 3 lata i kategoria S	Konkretnej osoby wyznania muzułmańskiego/pochodzenia arabskiego	Użyty przez autora postu cytat, jest wypowiedzią jednego muzułmanina wobec innych muzułmanów, a jego treść utrwała u odbiorców stereotypowy wizerunek osoby wyznania islamskiego. Tego typu groźby ukazują jego najgorsze radykalizowane oblicze. Wybór tak silnego cytatu odpowiada zalinkowanej treści na portalu "Le Bien Public".
https://twitter.com/tygodnik/status/1658405688245211137	1 Na libijskiej plaży w 2015 r. terroryści ISIS ścięli 21 chrześcijan koptyjskich, którzy nie chcieli przejść na islam.	Grupy osób wyznania muzułmańskiego/pochodzenia arabskiego	Post przypomina historię sprzed 8 lat, informując o zabiciu chrześcijan w imię religii islamskiej. Takie sytuacje utrwalają u odbiorców stereotypowy wizerunek osoby wyznania islamskiego i wzbudzają strach wobec nich. Wpis linkuje artykuł traktujący o tej sytuacji.

NEGATYWNE NASTAWIENIE ODBIORCY WZGLĘDEM ISLAMU

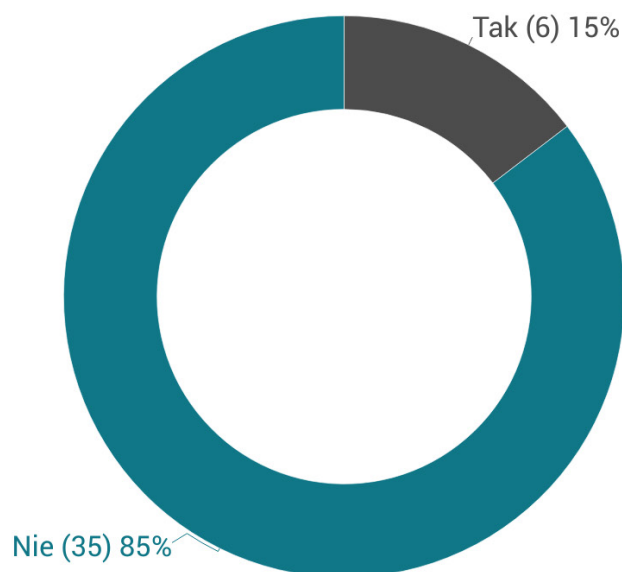
Link do analizowanego materiału	Określenie/sformułowanie słowne (cytat)	Wobec kogo/czego je zastosowano?	Opis kontekstu określenia/sformułowania
https://twitter.com/JacekPiekara/status/1658768862270173189	Obchodzi mnie, że progresywna cenzura coraz więcej kwestii uważa za "myślbrodnię". A prawda jest taka że: -płci są dwie -żaden trans-kastrat nie stanie się kobietą -otyłość zabija -emigranci z Azji i Afryki są odpowiedzialni za wzrost przestępczości -islam to nietolerancja itp	Islam jako całości	Pogląd autora wyrażony w powyższym poście jest nacechowany uogólnieniami, oraz poglądami które uderzają w konkretne osoby, religie i grupy społeczne. Uznanie, że „islam to nietolerancja” jest krzywdzący i obraźliwy.
https://twitter.com/JacekPiekara/status/1658768862270173189	Marokańczyk uważał, że osoby celebryckie nabożeństwo w katolickich świątyniach robiły to niewłaściwie. – Wróciłem więc tam z maczetą, aby zabić wszystkich znajdujących się tam kapłanów – zeznał muzułmanin.	Konkretnej osoby wyznania muzułmańskiego/pochodzenia arabskiego	Takie jednostkowe sytuacje utrwalają u odbiorców stereotypowy wizerunek osoby wyznania islamskiego i wzbudzają strach wobec nich.
https://twitter.com/ekaipl/status/1659665228429398016	Obchodzi mnie, że progresywna cenzura coraz więcej kwestii uważa za "myślbrodnię". A prawda jest taka że: -płci są dwie -żaden trans-kastrat nie stanie się kobietą -otyłość zabija -emigranci z Azji i Afryki są odpowiedzialni za wzrost przestępczości -islam to nietolerancja itp	Islam jako całości	Pogląd autora wyrażony w powyższym poście jest nacechowany uogólnieniami, oraz poglądami które uderzają w konkretne osoby, religie i grupy społeczne. Uznanie, że „islam to nietolerancja” jest krzywdzący i obraźliwy.
https://twitter.com/WitoldRPL/status/1660688087981146121	Erdogan wyprzedaje Turcję Arabom a połowa Turków, zwłaszcza najbiedniejsi, na niego głosuje a potem wkurzają się na to jak u nich szaleją Arabowie.	Grupy osób wyznania muzułmańskiego/pochodzenia arabskiego	Kontekst prezentuje prezydenta Turcji i część społeczeństwa tureckiego w negatywnym świetle. Autor dokonuje oceny polityki wewnętrznej Turcji i zarzuca Turkom brak myślenia o konsekwencjach politycznych wyborów.
https://twitter.com/WitoldRPL/status/1660688087981146121	Bogaci Arabowie bawią się w klubie nocny na placu Taksim w Stambule. Rozrzucają tureckie pieniądze i depczą do nich. Użytkownicy tureckich mediów społecznościowych są wściekli. Przeciętny Turek, ledwo wiąże koniec z końcem	Grupy osób wyznania muzułmańskiego/pochodzenia arabskiego	Głos krytyczny i niekorzystnie ukazujący Arabów w ramach oceny wewnętrznej polityki (migracyjnej), jaką prowadzi prezydent Turcji w stosunku do swoich obywateli.

ZMIANA NASTAWIENIA ODBIORCY

W przypadku 6 materiałów (15 proc.) można dostrzec skonstruowanie materiału medialnego w taki sposób, który może zmienić nastawienie odbiorców. Materiały pochodziły z Twittera i Facebooka. W pięciu przypadkach islam był ich głównym tematem, traktującym przede wszystkim o bieżących wydarzeniach z udziałem osób pochodzenia arabskiego i/lub muzułmanów, a w jednym pozostałym – pobocznym.

Wykres 9. Zmiana nastawienia odbiorcy – rozkład badanych materiałów

Źródło: opracowanie własne (N=41).

Wśród zaklasyfikowanych do tej grupy materiałów znalazły się następujące wpisy:

1. *400 rakiet wystrzelonych na osiedla w Izraelu ze Strefy Gazy. A potem terroryści się dziwią, że akcja wywołuje reakcje.* (https://twitter.com/lis_tomasz/status/1656579121307176961) – odbiorca takiego wpisu może jednoznacznie utożsamić Palestyńczyków zamieszkałych Strefę Gazy z terroryzmem i zasługiwaniem na akcję odwetową ze strony Izraela.

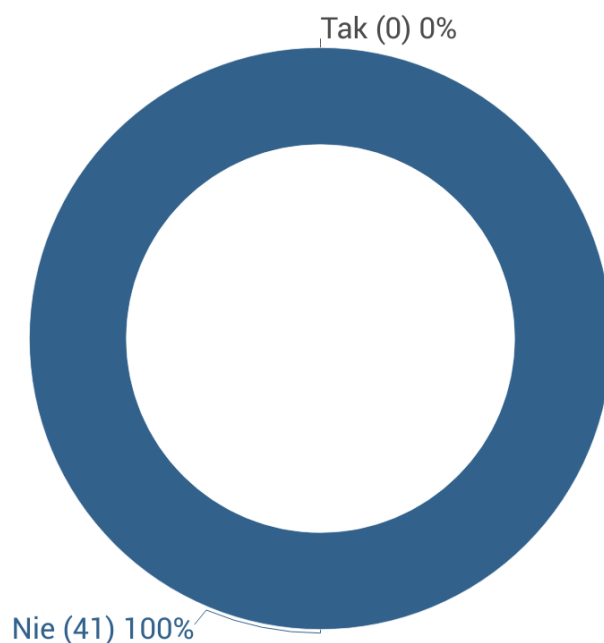
2. *"Spalę was wszystkich, poderżnę wam gardła. Ciebie i twoją matkę zgwałcę, bo mam do tego prawo."* Radykalny islamista z Dijon molestował nieletnią, która nie chciała za niego wyjść i jej rodzinę. Ojciec nieletniej: *"Islam to nie to". 3 lata i kategoria S* (<https://twitter.com/delestoile/status/1657833806651445248>) – bardzo silnie nacechowany cytat, który może wpłynąć na odbiorcę utożsamieniem islamu z okrucieństwem terroryzmu i wywołać strach wobec jego wyznawców.
3. *Marokańczyk uważał, że osoby celebrujące nabożeństwo w katolickich świątyniach robiły to niewłaściwie. – Wróciłem więc tam z maczetą, aby zabić wszystkich znajdujących się tam kapłanów – zeznał muzułmanin.* (<https://twitter.com/ekaip/status/1659665228429398016>) – opis tragicznej sytuacji ze stycznia wraz z przytoczeniem silnie nacechowanego cytatu, który może wpłynąć na odbiorcę utożsamieniem islamu z okrucieństwem terroryzmu i wywołać strach wobec jego wyznawców.
4. *Jak muzułmanie wezmą się za elgiebetę to nie będzie miło.* (<https://twitter.com/1972tomek/status/1657504444102131715>) – wpis powstały w kontekście sytuacji w Belgii w mieście Gandawa, który może wpłynąć na odbiorcę utożsamieniem islamu z okrucieństwem, nawet wśród jej młodych wyznawców, nietolerancją wobec mniejszości seksualnych i wywołać strach wobec jego wyznawców.
5. *Szok i niedowierzanie. Prawdziwy symbol niezłomnej walki Polaków znajduje się w Warszawie, tylko dziś mało kto wie, gdzie on jest. To teren nieprzebadany, a więc prawdopodobnie zawierający pod śmieciami i odchodami dalsze mogiły żołnierzy z 1831 roku. Do tej pory odkryto głównie dwa rodzaje pochówków: masowa mogiła, czyli kości, które wrzucono luzem po nielegalnym szabrze na Reducie Ordonna w 2008 roku oraz najczęstszy przypadek: kości w wilczych dołach – mówi Robert Wyrostkiewicz, archeolog zajmujący się od lat Redutą Ordonna. – linkujący artykuł z wykop.pl „Archeolog: meczet prawdopodobnie stanął na fragmencie Reduty Ordonna i mogiłach”* (<https://www.facebook.com/236339862384004/posts/265867899431200>) – wydźwięk wpisu sprowadza się do tego, że meczet uderza w Polską historię, ponieważ został zbudowany na małym fragmencie Reduty Ordonna (podczas gdy oburzenia autora postu nie wzbudzają działki miejski, będące na tym samym terenie). W ten sposób odbiorca może utożsamiać islam z niszczeniem kultury i dziedzictwa polskiego.
6. *"Nam się wydaje, że kobieta w tym świecie islamu nie może absolutnie niczego. Tak się składa, że każda z moich bohaterek miała naprawdę bardzo dużo do powiedzenia" – linkujący artykuł „Ekspertka ds. islamu: Europa się dziś boi. "To poniekąd mój własny dżihad" [WYWIAD]"* (<https://www.facebook.com/478976472225458/posts/6070237306432652/>) – post jest odnośnikiem do wywiadu na portalu onet.pl dotyczącego książki autorki Magdaleny El Ghamari. Post w krótkiej formie stara się przełamać stereotyp o braku kobiecego głosu w islamie. Tytuł zawierający słowa „boi” i „dżihad” jest silnie nacechowany, wzbudza strach i niepewność.

DOBRE PRAKTYKI

W żadnym z badanych przypadków w maju 2023 nie odnotowano zastosowania dobrych praktyk względem opisu islamu, muzułmanów/-ek czy osób pochodzenia arabskiego. Żaden wpis nie wyróżnił się szczególnie pozytywnie.

Wykres 10. Dobre praktyki opisu względem islamu/muzułmanów/osób pochodzenia arabskiego – rozkład badanych materiałów

Źródło: opracowanie własne (N=41).

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Spis zbadanych materiałów w kwietniu 2023

Tabela 2. Spis negatywnych określeń, nastawiających przeciwko badanej grupie

Wykres 1. Islam jako temat materiału medialnego – rozkład badanych materiałów

Wykres 2. Forma występowania islamu jako tematu materiału medialnego – rozkład badanych materiałów

Wykres 3. Inne główne tematy badanych materiałów

Wykres 4. Islam w negatywnych przedstawieniach graficznych – rozkład badanych materiałów

Wykres 5. Islam w negatywnych słownych określeniach – rozkład badanych materiałów

Wykres 6. Osoba/grupa/podmiot, wobec której użyto negatywnych słownych określeń – rozkład badanych materiałów

Wykres 7. Islam w negatywnych słownych określeniach nastawiających przeciwko tej grupie – rozkład badanych materiałów

Wykres 8. Osoba/grupa/podmiot, wobec której użyto negatywnych słownych określeń nastawiających przeciwko tej grupie – rozkład badanych materiałów

Wykres 9. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy po zapoznaniu się z materiałem nastawienie odbiorcy względem islamu/muzułmanów/osób pochodzenia arabskiego może się zmienić?

Wykres 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy w materiale można znaleźć jakieś dobre praktyki opisu względem islamu/muzułmanów/osób pochodzenia arabskiego?

Publikacja została wydana jedynie w wersji cyfrowej do pobrania w PDF

ISBN 978-83-67941-14-3

